

Conceptexamenprogramma Economie en Ondernemen

PRAKTIJKGERICHT PROGRAMMA VMBO

Concept- examenprogramma

Praktijkgericht programma
vmbo

Economie en Ondernemen

Versie 2
Cohort 2022-2024

Mei 2022

een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Verantwoording

2022 SLO, Amersfoort

Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Auteurs:

Nasra Bakas, Nursan Juresic, Carla Timmermans, Monique Velt, Arjen van Vuren en Marcel Zandee.

Namens SLO: Rob Duijker Marieke Post-Strijker.

Met bijdragen van: Liesbeth Pennewaard.

Informatie

SLO

Postbus 502, 3800 AM Amersfoort

Telefoon (033) 4840 840

Internet: www.slo.nl

E-mail: info@slo.nl

AN

1.4041.817

Inhoud

1.	Inleiding	4
	Het ontwikkeltraject	4
	Ambities van de nieuwe leerweg	5
	Uitgangspunten	6
	Leeswijzer bij de examenprogramma's	7
	Vorm van de eindtermen	8
	Verantwoording van de aanpassingen	8
2.	Karakteristiek	9
	Essentie van het programma	9
	De leerling	9
3.	Conceptexamenprogramma	10
	A. Praktijkgerichte vaardigheden	10
	B. Werken in opdracht van een externe opdrachtgever	13
	C. Loopbaanontwikkeling	15
	D. Werkvelden	17
	E. Programmaspecifieke kennis en vaardigheden	18
	F. Mondiale vraagstukken	22

1. Inleiding

Voor je ligt het conceptexamenprogramma van het praktijkgericht programma Economie en Ondernemen versie 2.

Pilotscholen gaan dit examenprogramma gebruiken vanaf augustus/september 2022 en starten dan met het **tweede** cohort derdeklassers. Een derde cohort staat gepland voor augustus/september 2023.

Je vindt in dit document een korte uitleg over wat een praktijkgericht programma inhoudt en natuurlijk de eindtermen van het nieuwe examenprogramma. De eindtermen beschrijven in formele bewoordingen wat leerlingen moeten kennen én kunnen na het volgen van het vak (kennis en vaardigheden).

Aanvullend op het examenprogramma is een concepthandreiking geschreven die scholen kan helpen bij de vormgeving van hun onderwijsprogramma en examinering. Deze is te vinden op:

<https://www.slo.nl/handreikingen/vmbo/handreiking-se-praktijkgerichte/>

Daarbij wordt gebruikgemaakt van de ervaringen van de pilotscholen.

Het ontwikkeltraject

SLO ontwikkelt de praktijkgerichte programma's in opdracht van OCW en in nauwe samenwerking met teams van docenten. Daarbij nemen we inzichten mee uit onderwijspraktijk, beleid, wetenschap en samenleving. De programma's worden ontwikkeld in twee tranches (zie onder) en beproefd op meer dan 150 pilotscholen. In verschillende cycli verbeteren we de examenprogramma's stap voor stap. De scholen staan gedurende de hele pilot in nauw contact met elkaar en met de ontwikkelaars van het programma. Ook stakeholders worden betrokken bij de verdere ontwikkeling.

We streven naar een relevant, consistent, bruikbaar en effectief curriculum.

In totaal worden er dertien programma's ontwikkeld. In de volgende tabel vind je een overzicht van deze programma's. De programma's in tranche 1 waren al beschikbaar vanaf mei 2021 en zijn doorontwikkeld tot een tweede versie. De programma's in tranche 2 zijn vanaf mei 2022 beschikbaar in een eerste versie.

Tranche 1	Tranche 2
Dienstverlening en Producten	Groen
Informatietechnologie	Horeca, Bakkerij en Recreatie
Economie en Ondernemen	Maritiem en Techniek
Technologie en Toepassing	Media, Vormgeving en ICT
Zorg en Welzijn	Mobiliteit en Transport
	Produceren, Installeren en Energie
	Bouwen, wonen en Interieur
	Techniek en Innovatief vakmanschap

Ambities van de nieuwe leerweg

De praktijkgerichte programma's worden een verplicht onderdeel binnen de nieuwe leerweg, die de gemengde en theoretische leerweg samenvoegt. De ambities van de nieuwe leerweg zijn:

- leerlingen beter voor te bereiden op de keuze voor en de overstap naar het vervolgonderwijs en daarmee de aansluiting op havo en mbo-niveau 4 te verbeteren;
- alle leerlingen praktische ervaring op te laten doen in en buiten de school, om beter aan te sluiten op de behoeftes van leerlingen, om actief te leren, motivatie te bevorderen en leerlingen te laten werken aan beroepsoriëntatie en beroepsbeelden;
- alle leerlingen een praktijkgericht programma te laten volgen: een combinatie van denken en doen, gericht op het toepassen van kennis en vaardigheden aan de hand van praktische, realistische opdrachten van buiten de school;
- de herkenbaarheid van het voortgezet onderwijs en het vmbo te verbeteren: minder leerwegen en meer duidelijkheid over de diploma's.

De praktijkgerichte programma's leveren een belangrijke bijdrage aan deze ambities.

Uitgangspunten

Bij de ontwikkeling van examenprogramma's zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het praktijkgericht programma draagt bij aan de voorbereiding en oriëntatie op vervolgonderwijs (mbo en havo).
- Elke leerling in de nieuwe leerweg volgt een praktijkgericht programma.
- Het praktijkgericht programma wordt afgesloten in leerjaar 3 of 4.
- Iedere school werkt op basis van een examenprogramma praktijkgericht programma.
- De basis van het praktijkgericht programma, bestaande uit algemene praktijkgerichte vaardigheden, werken in opdracht van een externe opdrachtgever en loopbaanontwikkeling, is voor alle leerlingen hetzelfde (onderdelen A tot en met C).
- Het praktijkgericht programma bestaat uit praktische, realistische opdrachten uit te voeren in en buiten de school. Praktisch en realistisch betekent dat er in alle gevallen betrokkenheid is van buiten de school (bedrijfsleven, instellingen, overheden, vervolgonderwijs) bij de totstandkoming van het onderwijsprogramma en de opdrachten. Bij het werken aan het praktijkgericht programma, zijn leerlingen actief en praktisch bezig. Een praktijkgericht programma is handelingsgericht beschreven.
- Scholen krijgen de ruimte om de opdrachten van het praktijkgericht programma op verschillende manieren in te vullen, passend bij de regio.
- Binnen het aanbod van de school moeten leerlingen in het praktijkgericht programma keuzemogelijkheden hebben tussen verschillende werkvelden.
- De afsluiting en beoordeling van het praktijkgericht programma is onderdeel van de slaag-zakregeling en betreft een schoolexamen.
- Een nieuw te ontwikkelen vak voor het praktijkgericht programma mag inhoudelijk niet meer dan 25 procent overlappen met vastgestelde vmbo-vakken en voegt zoiets toe aan het bestaande vmbo-curriculum. Dit geldt ook bij doorontwikkeling van vastgestelde vakken.
- Voor de omvang van het praktijkgericht programma in de nieuwe leerweg wordt uitgegaan van in totaal minimaal 320 klokuren.

Leeswijzer bij de examenprogramma's

Het examenprogramma bestaat uit zes domeinen. Twee van die domeinen zijn programmaspecifiek ingevuld (D en E). Vier domeinen bevatten dezelfde eindtermen hebben voor alle praktijkgerichte programma's (A, B, C en F). Het zijn:

- A. praktijkgerichte vaardigheden
- B. werken in opdracht van een externe opdrachtgever
- C. loopbaanontwikkeling
- D. werkvelden
- E. programmaspecifieke vaardigheden en kennis
- F. mondiale vraagstukken

Hoe lees je een praktijkgericht examenprogramma?

Het examenprogramma is niet geschreven als een boek dat je van begin tot eind doorleest. Bij het lezen van het examenprogramma is het goed je te realiseren dat er een verschil is tussen een examenprogramma en een onderwijsprogramma. Scholen maken, met opdrachten van externe opdrachtgevers en het examenprogramma, hun eigen onderwijsprogramma dat aansluit op de visie van de school. Die opdrachten zijn dus op elke school anders. Als we binnen het examenprogramma het woord opdracht gebruiken, gaat het om deze realistische en levensechte opdrachten. Het landelijke examenprogramma verwijst naar opdrachten, maar schrijft geen opdrachten voor. Het bevat dus geen taken of deeltaken die alle leerlingen moeten kunnen uitvoeren, maar eindtermen met vaardigheden en kenniselementen die in samenhang binnen opdrachten aan de orde kunnen komen.

In elke opdracht komen kennis en vaardigheden uit de domeinen A tot en met F van het examenprogramma bij elkaar. In een opdracht hoeven niet alle eindtermen behandeld te worden, zolang ervoor gezorgd wordt dat wel alle eindtermen in het onderwijsprogramma aan de orde komen. De school kan gericht kiezen welke eindtermen in welke opdrachten aandacht krijgen.

Het is aan de scholen om de examinering zo vorm te geven dat leerlingen kunnen aantonen dat ze voldoende beschikken over de beoogde kennis en vaardigheden. Voor extra informatie over het PTA verwijzen we naar de handreiking of de scholingsmodule.

Vorm van de eindtermen

Alle eindtermen hebben dezelfde vorm. Ze bestaan uit drie onderdelen:

Doelzin	beschrijft de essentie van de vaardigheid en/of het kenniselement.
Uitwerking	een verduidelijking van waar het in de doelzin om gaat.
Toelichting	voorbeelden of concretisering van de eindterm. De toelichting maakt geen deel uit van de verplichte, wettelijke examenstof, maar geeft scholen meer inzicht in waar het in de betreffende eindterm om draait.

De eindtermen zijn niet in detail uitgewerkt. Er is veel ruimte voor scholen om de leerdoelen vorm te geven. Voorbeelden zullen een plek krijgen in de handreiking. In de examenprogramma's zijn onder 'Toelichting' illustraties beschreven, om mogelijkheden te schetsen en inspiratie op te doen.

Verantwoording van de aanpassingen

De eindtermen van de examenprogramma's worden gedurende de pilot stapsgewijs doorontwikkeld. De uitgangspunten bij de doorontwikkeling zijn:

- De eindtermen worden zoveel mogelijk handelingsgericht beschreven, met waarneembare handelingswerkwoorden.
- De eindtermen geven richting, maar bieden voldoende ruimte voor de school om een eigen onderwijsprogramma in te richten.
- De eindtermen hebben een duidelijke relatie met de doelen van het praktijkgericht programma.

Bij het aanscherpen van de eindtermen is gebruikgemaakt van de kwaliteitscriteria van SLO: relevantie, consistentie, uitvoerbaarheid, bruikbaarheid. Er is feedback opgehaald bij pilotscholen en stakeholders: vertegenwoordigers van VO-raad, MBO-Raad, LAKS, Expertisepunt LOB, Platform TL, Stichting Platform Vmbo (SPV), de beroepsgerichte platforms, het havoplatform, VNO-NCW en OCW. Bovendien is gebruikgemaakt van het monitoringsonderzoek dat SLO heeft uitgevoerd onder de pilotscholen. Dit geeft zicht op de uitvoerbaarheid van de eindtermen. Ieder programma heeft een verantwoordingsdocument geschreven.

2. Karakteristiek

Essentie van het programma

In het praktijkgerichte programma Economie en Ondernemen (E&O) staat ondernemend handelen centraal. In de sector economie betekent dat kansen zien, kansen benutten en daarmee waarde creëren voor jezelf en anderen. Voor leerlingen betekent het dat ze initiatief tonen met de bril op van verbeteren en vernieuwen. Het ondernemend handelen zal in uiteenlopende werkvelden uitgevoerd worden. Wat maakt E&O zo specifiek? Hiervoor duiken we in de kwalificaties van het mbo-niveau 4. Omdat de sector economie breed is, van administratieve en logistieke beroepen tot internationale handel en financiële dienstverlening, zijn niet alle kenmerken altijd van toepassing. Ze vinden wel altijd plaats in de context van duurzaam en verantwoord ondernemen. In het programma is de opdrachtgever de klant en leerlingen voeren actief werkzaamheden en praktische opdrachten uit om de opdracht van hun klant tot een goed einde te brengen. Zij zetten de vaardigheden in waar de opdracht om vraagt en verwerven kennis die nodig is om de opdracht tot een goed einde te brengen.

De leerling

In het programma maakt de leerling kennis met verschillende actuele economische ontwikkelingen en oriënteert zich hiermee op het vervolgonderwijs (mbo-4 en havo). Voor de aansluiting met de havo is deze voornamelijk gericht op de vaardigheden van het havo-vak economie en bedrijfseconomie. Gaandeweg ontwikkelt hij vaardigheden die ook voor de aansluiting met de havo relevant zijn. Het programma vormt een prima basis voor leerlingen die later zelfstandig ondernemer willen worden.

Leerlingen werken in een bepaalde context aan praktische opdrachten van buiten. Met een context wordt bedoeld een betekenisvolle situatie waarin een concrete opdracht van een externe opdrachtgever wordt uitgevoerd.

3. Conceptexamenprogramma

A. Praktijkgerichte vaardigheden

A1	Communiceren
Doelzin	De leerling communiceert doelgericht en begrijpelijk om informatie uit te wisselen en gedachten, gevoelens en ervaringen uit te drukken.
Uitwerking	Het gaat hierbij om: • de Nederlandse taal zowel mondeling als schriftelijk functioneel gebruiken;• beeldtaal interpreteren;• non-verbale communicatie interpreteren en daarmee omgaan;• presenteren van zichzelf en het eigen werk.

A2	Reken- en wiskundige vaardigheden
Doelzin	De leerling lost problemen op door het toepassen van reken- en wiskundige vaardigheden, legt het antwoord uit en beoordeelt oplossingen.
Uitwerking	Het gaat hierbij om: • functioneel gebruiken van rekenen en wiskunde;• interpreteren van grafieken, tabellen en diagrammen.• strategieën verduidelijken die leiden tot de oplossingen.

A3	Samenwerken
Doelzin	De leerling werkt samen aan het realiseren van een doel.
Uitwerking	Het gaat hierbij om: • samenwerking organiseren en evalueren; • respectvol en verantwoordelijk met mensen omgaan; • feedback geven en ontvangen; • zich verplaatsen in opvattingen en overtuigingen van anderen en het handelen hierop afstemmen.

A4	Verantwoord omgaan met digitale technologie
Doelzin	De leerling kiest digitale technologie en applicaties en gebruikt deze veilig en verantwoord.
Uitwerking	Het gaat hierbij om: • gebruiken van standaardapplicaties; • bewust kiezen van digitale toepassingen; • bewust omgaan met veiligheid en privacy.

A5	Informatievaardigheden
Doelzin	De leerling verwerft, verwerkt en deelt informatie op een zorgvuldige wijze.
Uitwerking	Het gaat hierbij om: • gebruiken van passende zoekstrategieën; • het wegen van de betrouwbaarheid en bruikbaarheid van informatiebronnen; • selecteren van informatie; • informatie passend maken voor de doelgroep en het medium; • zorgvuldig verwijzen naar bronnen.

A6	Analytisch en kritisch denken
Doelzin	De leerling neemt besluiten op basis van een analyse en kan deze beargumenteren.
Uitwerking	Het gaat hierbij om: • vergelijken en benoemen van overeenkomsten en verschillen; • eigen oordelen, standpunten en standpunten van anderen bevragen en ter discussie stellen; • verschillende perspectieven innemen; • afwegingen maken.

A7	Creatief denken en handelen
Doelzin	De leerling experimenteert met materialen, middelen en technieken en komt daardoor tot nieuwe ideeën.
Uitwerking	Het gaat hierbij om: • convergeren, divergeren, brainstormen; • lef tonen, kansen benoemen en benutten.

A8	Verantwoordelijkheid nemen
Doelzin	De leerling neemt verantwoordelijkheid voor zichzelf en anderen.
Uitwerking	Het gaat hierbij om: • nemen van initiatief; • flexibel omgaan met veranderingen; • oplossingen bedenken en uitvoeren; • tonen van een onderzoekende houding; • reflecteren op product en proces.

B. Werken in opdracht van een externe opdrachtgever

B1	Praktische en realistische opdrachten
Doelzin	De leerling werkt doelgericht aan praktische en realistische opdrachten, van externe opdrachtgevers.
Uitwerking	Het gaat hierbij om: • oriënteren op een opdracht;• kiezen van een aanpak om een opdracht uit te voeren;• maken van een plan van aanpak inclusief een planning;• voorbereiden, uitvoeren, afronden en zo nodig bijstellen van de opdracht met behulp van voorwaardelijke en programmaspecifieke kennis en vaardigheden;• eigen handelen evalueren.

B2	Interactie met externe opdrachtgevers
Doelzin	De leerling communiceert met externe opdrachtgevers bij het uitvoeren, bijstellen en afronden van praktische en realistische opdrachten.
Uitwerking	Het gaat hierbij om: • wensen van een opdrachtgever in kaart brengen;• initiatief nemen om de voortgang met een opdrachtgever te bespreken;• het uiteindelijke resultaat voorleggen aan een opdrachtgever• het voeren van een gesprek met een opdrachtgever.

B3	De context van externe opdrachtgevers
Doelzin	De leerling houdt rekening met de context van externe opdrachtgevers bij het werken aan praktische en realistische opdrachten.
Uitwerking	Het gaat hierbij om: • bewust omgaan met veiligheids- en andere officiële voorschriften die in een organisatie of in een werkveld van toepassing zijn; • bewust omgaan met sociale conventies die in een organisatie of in een werkveld gangbaar zijn; • bewust omgaan met het karakter van een organisatie of die van het werkveld.

C. Loopbaanontwikkeling

C1	Loopbaanontwikkeling
Doelzin	De leerling verzamelt ervaringen en inzichten over de eigen loopbaanontwikkeling door het uitvoeren van praktische en realistische opdrachten van externe opdrachtgevers en kan loopbaankeuzes maken, toelichten en vastleggen.
Uitwerking	Het gaat hierbij om: • onderzoeken van de eigen kwaliteiten;• onderzoeken van de eigen motieven en ambities;• verkennen en vergelijken van werkvelden en beroepsbeelden in de praktijk om een beroepsperspectief te vormen;• contact leggen met personen om een netwerk op te bouwen voor de loopbaanontwikkeling;• kiezen van vervolgstappen om eigen loopbaandoelen te bereiken;• vastleggen van voor de leerling betekenisvolle ervaringen en reflecties in een loopbaanportfolio, in een vorm te kiezen door de leerling.
Toelichting	Te denken valt aan: - feedback van groepsgenoten en externe opdrachtgevers ontvangen en groei zichtbaar maken;- belangstelling en activiteiten van de leerling in eigen tijd zoals hobby's of bijbaantjes, verbinden met praktijkgerichte opdrachten;- realistische beelden van dagelijkse werkzaamheden verzamelen en zich oriënteren op de actuele uitdagingen binnen het werkveld;- de opdrachtgever gericht benutten: introducerend, begeleidend, evaluerend; voeren van gesprekken over de

	eigen loopbaanontwikkeling met voor de leerling betekenisvolle personen; - een opdrachtgever gericht benaderen voor het uitwerken van een (individuele) opdracht om inzicht te krijgen in de eigen loopbaanontwikkeling; rol in groepsproces kiezen om bepaalde vaardigheden te ontwikkelen;- een loopbaanportfolio in de vorm van een website, verslaglegging in beeld, podcast en/of op schrift.

D. Werkvelden

D1	Werkvelden
Doelzin	De leerling voert praktische en realistische opdrachten uit in ten minste twee verschillende werkvelden.
Uitwerking	Het gaat hier om: 1. Handel2. Vervoer en opslag3. Zakelijke dienstverlening4. Niet zakelijke dienstverlening

Werkveldomschrijvingen

Handel

Bij handel gaat het om het speelveld tussen producent en consument en alles wat daarbij komt kijken aan goederen en diensten. Hierbij denken we bijvoorbeeld aan opdrachten over transparantie of de 24-uurs economie van opdrachtgevers die komen uit het mkb, grootwinkelbedrijven, groothandel, internationale handel.

Vervoer en opslag

Het werkveld vervoer en opslag kenmerkt zich door alle logistieke processen en communicatie rondom het verplaatsen van goederen en diensten. Denk hierbij bijvoorbeeld aan vraagstukken rond de supply chain van opdrachtgevers die komen uit distributiecentra, koeriersbedrijven, laad-, los- en overslagbedrijven, logistieke bedrijven.

Zakelijke dienstverlening

Bij de zakelijke dienstverlening gaat het om profit dienstverleners, die aan bedrijven en consumenten diensten verlenen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan opdrachten over digitale innovatie of mission zero van opdrachtgevers die komen uit reclamebureaus, banken, administratiekantoren, maar ook leerlabs mbo-hbo.

Niet zakelijke dienstverlening

De niet zakelijke dienstverlening bestaat uit alle non profit - gesubsidieerde of collectief gefinancierde - dienstverlening. Dus zonder winstoogmerk. Denk hierbij bijvoorbeeld aan opdrachten over van meerwaarde zijn van opdrachtgevers uit; gemeentes, verenigingen, maatschappelijke organisaties, zorgverleners en de ROC's.

E. Programmaspecifieke kennis en vaardigheden

E1	Ondernemend handelen
Doelzin	De leerling handelt ondernemend gericht op het innoveren van diensten en producten.
Uitwerking	Het gaat hier in ieder geval om: • het benoemen en benutten van commerciële kansen,• brainstormen en inspelen op trends.
Toelichting	Te denken valt hierbij aan: - oog hebben voor efficiëntie en effectiviteit,- oog hebben voor duurzaam innoveren,- durven - verantwoord - risico te nemen,- doorzettingsvermogen tonen,- maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO).

E2	Markt
Doelzin	De leerling stelt een marketingplan op en brengt hierover een advies uit.
Uitwerking	Het gaat hier in ieder geval om: • het opstellen en uitwerken van een marketingstrategie.
Toelichting	Te denken valt hierbij aan: - consumptiegedrag,- beïnvloeding koopgedrag,- digitale marketing,- influencer marketing,- search marketing,- social media,- data-driven marketing om fondsen, leden of bezoekers te werven,- marketingmix instrumenten,

	- relatiebeheer, - big data.

E3	Klant
Doelzin	De leerling stelt een communicatieplan op en brengt hierover een advies uit.
Uitwerking	Het gaat hier in ieder geval om: • op basis van een probleemstelling de inzet van communicatiemiddelen en -activiteiten uitwerken; • de doelgroep en doelstellingen uitwerken in het plan.
Toelichting	Te denken valt hierbij aan: Gebruik van de communicatiematrix: - doelgroep: welke groep mensen wil ik bereiken, bijvoorbeeld jongeren; - doelstelling: met welk doel wil ik de groep bereiken, bijvoorbeeld naamsbekendheid; - boodschap: met welke pakkende tekst wil je de groep bereiken; - middel: met welk middel ga je de groep bereiken, bijvoorbeeld via een flyer, social media of een website; - content: hoe ziet je boodschap eruit, bijvoorbeeld een blog, slogan of advertorial; - budget: hoeveel mag het kosten?

E4	Financieel Economisch
Doelzin	De leerling maakt en beoordeelt bedrijfseconomische calculaties.
Uitwerking	Het gaat hier in ieder geval om: • het opstellen beoordelen van een begroting; • het maken van een (eenvoudig) financieel plan.

Toelichting	Te denken valt hierbij aan: - een investeringsplan, financieringsplan; - een exploitatiebegroting, liquiditeitsbegroting; - een budget bewaken; - kosten en opbrengsten begroten; - winst berekenen; - kost- en verkoopprijsberekening; - Fin Tech, de combinatie van financiële diensten met innovatieve technologie.

E5	Wet- en regelgeving
Doelzin	De leerling betreft wet- en regelgeving bij het werken aan opdrachten
Uitwerking	Het gaat hier om: • Aangeven waar beleidsmatige/wettelijke (on)mogelijkheden zitten in het project.
Toelichting	Te denken valt hierbij aan: - algemene verordening gegevensbescherming, (AVG); - wat nodig is aan vergunningen voor bijvoorbeeld een evenement; - veiligheidsvoorschriften; - hygiënerichtlijnen; - gemeente wet; - de wet veiligheidsregio; - algemene plaatselijke verordeningen (APV); - consumentenrecht; - arbeidsrecht.

E6	Digitale presentatievaardigheden
Doelzin	De leerling presenteert een advies.
Uitwerking	Het gaat hier om: • het inzetten van actuele presentatievaardigheden; • het grafisch onderbouwen van een advies; • het kiezen van geschikte (digitale) presentatiemiddelen.
Toelichting	Te denken valt hierbij aan: - productpresentatie; - interne bedrijfspresentatie; - verkooppresentatie; - speech, pitch geven; - vlog maken; - bronnen beoordelen.

F. Mondiale vraagstukken

F1	Mondiale vraagstukken
Doelzin	De leerling betreft ten minste twee van de volgende thema's: globalisering, duurzaamheid, technologie en gezondheid bij het uitvoeren van praktische en realistische opdrachten.
Uitwerking	Het gaat hierbij om: • herkennen van mondiale vraagstukken in praktische en realistische opdrachten, • bedenken van oplossingen voor de opdrachtgever, • benoemen van de gevolgen van de mondiale vraagstukken voor zichzelf, het werkveld en de samenleving.
Toelichting	Te denken valt aan: - [globalisering] voor-/nadelen, kosten/baten van 24-uurs bereikbaarheid van een winkel in kaart brengen (24-uurs economie); - [globalisering] hoe een supermarkt drukte kan spreiden, piek en daluren (24-uurs economie); - [duurzaamheid] de economische ontwikkelingen (Mission Zero, Bedrijf als glazen huis en Nieuwe waarde); - [duurzaamheid] een campagne opzetten om elektrisch rijden te stimuleren (Mission Zero); - [duurzaamheid] inzichtelijk maken van hoe een bedrijf werkt, bijvoorbeeld een kinderdagverblijf (Bedrijf als glazen huis); - [technologie] als mystery guest bedrijf scannen op een onderwerp als klantvriendelijkheid of hoe ze omgaan met klachten in hun digitale systemen (Supply chain); - [technologie] social media inzetten voor meer naamsbekendheid (Digitale innovatie); - [technologie] het inzetten van apps binnen de organisatie (Van meerwaarde zijn).

	<i>Het gaat bij E&O om gezondheid in de ruimste zin van het woord, namelijk ook sociaal- emotionele gezondheid of welzijn.</i> - [gezondheid] buurtinitiatief opzetten en de welzijnsmeerwaarde zichtbaar maken (Nieuwe waarde);- [gezondheid] oplossing bedenken voor bijvoorbeeld zwerfafval in een gemeente: bijvoorbeeld wat mag het kosten als het resultaat welbevinden is (Nieuwe waarde).

Als landelijk expertisecentrum voor het curriculum richt SLO zich op de ontwikkeling van het curriculum in het primair, speciaal en voortgezet onderwijs in Nederland. We werken met het onderwijsveld aan de doelen, kaders en instrumenten waarmee scholen hun opdracht vanuit een eigen visie kunnen vervullen.

We brengen praktijk, beleid, maatschappelijke ontwikkelingen en onderzoek samen en stellen onze expertise beschikbaar aan onderwijs en overheid, bijvoorbeeld in de vorm van leerplannen, tools, voorbeeldlesmaterialen, conferenties en rapporten.

Bezoekadres
Stationsplein 15
3818 LE Amersfoort

Postadres
Postbus 502
3800 AM Amersfoort

T +31 (0)33 484 08 40
E info@slo.nl
W www.slo.nl

 [company/slo](https://www.linkedin.com/company/slo)
 [SLO_nl](https://twitter.com/SLO_nl)